

8. Указ Президента України від 14 квітня 2000 року № 599/2000 "Про стратегію реформування системи державної служби в Україні". Указ Президента України "Про підвищення ефективності системи державної служби" від 11 лютого 2000 року № 208/2000.

References

1. Bulletin of the European Communities.- Luxemburg: EUR/OP, 1993. – N6. – V. 26. – P. 41
2. Onufriienko O.V. Modeli orhanizatsii derzhavnoi sluzhby u konverhentykh suspilstvakh: porivnialnyi analiz / O.V. Onufriienko/ Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia №1(49) 2016. – D.: DRIDU NADU, 2016.
3. Orhanizatsiia derzhavnoi sluzhby v Ukraini: teoriia ta praktyka: navch. posib. / za zah. red. M. O. Bahmeta, M. S. Ivanova, V. S. Furtatova. – Mykolaiv: Vyd-vo MDHU im. Petra Mohyly, 2007. – 244 s.
4. Plan modernizatsii derzhavnoho upravlinnia: propozyitsii shchodo pryvedennia derzhavnoho upravlinnia ta derzhavnoi sluzhby u vidpovidnist iz pryntsyipamy ta praktykamy demokratychnoho uriaduvannia / V. Afanasieva, A. Vyshnevskyi (kerivnyk avt. kolektyvu) [ta inshi] pid zah.

red. T. Motrenko. – K. Tsentr adaptatsii derzhavnoi sluzhby do standartiv Yevropeiskoho Soiuzu, 2010. – 310 s.

5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii roboty z pidhotovky ta realizatsii proektiv Twinning v Ukraini" № 154 vid 7 liutoho 2007 roku.

6. Publichne upravlinnia: stratehiia reform 2020 : zb. tez XV Mizhnar. nauk. konhresu, 23 kvitnia 2015 r. – Kh. : Vyd-vo KharRI NADU "Mahistr", 2015. – 400 s.

7. Suchasni problemy upravlinnia: dialektyka tsentralizatsii ta detsentralizatsii: materialy VIII Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv, 10 hrudnia 2015 r.) / uklad.: A. A. Melnychenko, I. V. Vyselko. – K. : TOV NVP "Interservic", 2015. – 188 s.

8. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14 kvitnia 2000 roku № 599/2000 "Pro stratehiu reformuvannia systemy derzhavnoi sluzhby v Ukraini". Ukaz Prezydenta Ukrainy "Pro pidvyshchennia efektyvnosti systemy derzhavnoi sluzhby" vid 11 liutoho 2000 roku № 208/2000.

Надійшла до редколегії 10.02.17

Е. П. Гребонько, асп.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЕ

В статье рассмотрены основные шаги в реформировании государственной службы в Украине на пути евроинтеграционного процесса, и встраивании собственной модели государственной службы, которая бы отвечала потребностям и способствовала процветанию государства и общества. Использование кальки даже успешных реформ в сфере государственной службы без учета собственных традиций, ценностей и потребностей общества не сможет успешно быть реализованным государством. Поэтому для Украины важно найти свою собственную модель которая способствовала развитию экономической, политической, социальной сферы государства. Анализ научной литературы и законодательных актов будут способствовать лучшему пониманию изменений, которые происходят в стране.

Ключевые слова: государство, государственная служба, реформа, европейская интеграция, адаптация, ценности, новые, тенденции.

E. Hrebonozhko, PhD student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

NEW TRENDS OF THE DEVELOPMENT OF PUBLIC SERVICE IN MODERN UKRAINE

The basic steps of public service reform in Ukraine towards European integration and production of its own model of public service that will satisfy the requirements of society and contribute to the prosperity of the state are described in the article. Using tracing paper even of the successful reforms in the sphere of public service without regard to own traditions, values and needs of society can not be successfully implemented by the state. Therefore, it is important for Ukraine to find its own model in order to facilitate the development of economic, political and social spheres of the state. The analysis of scientific literature and legislation facilitate a better understanding of the changes which take place in the country.

Keywords: state, public service, reform, European integration, adaptation, values, new trends.

УДК 351

В. В. Євдокимов, д-р екон. наук, проф., ректор,
Л. В. Сергієнко, асп. каф. обл. і ауд.

Житомирський державний технологічний університет, Житомир

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

Стаття присвячена питанню побудови механізму формування та реалізації державної політики циркулярної економіки. Обґрунтовано, що напрями державної політики повинні формуватися із врахуванням інтересів стейкхолдерів у даній сфері. Стейкхолдерів державної політики у сфері циркулярної економіки поділено на окремі групи в залежності від їх інтересів, можливостей впливу та масштабів участі у державній політиці, обґрунтовано їх інтереси, а також описано взаємозв'язки між групами стейкхолдерів у процесі вироблення державної політики у сфері циркулярної економіки. Запропоновано комплексний механізм формування та реалізації державної політики циркулярної економіки, що складається із чотирьох взаємопов'язаних механізмів: правового, організаційного, економічного та інформаційного, в контексті кожного визначено та охарактеризовано мету, основних суб'єктів, що задіяні у її досягненні, методи, способи та інструменти за допомогою яких буде вирішено проблему державної політики у даній сфері.

Ключові слова: циркулярна економіка, державна політика, механізм державного управління, сталий розвиток, стейкхолдери.

Постановка проблеми. Необхідність формування ефективної, коректної та науково обґрунтованої державної політики диктується не лише проблемами у межах українського кордону, а і глобальним кризовим екологічним становищем, що обумовлено негативним впливом людської діяльності на природне середовище. Тенденція зменшення обсягів промислового виробництва за останні роки, в нашій країні, не лише не поклала початок вирішенню екологічних проблем в частині нераціонального використання природних ресурсів, накопичення відходів, забруднення довкілля тощо, а і загострила проблеми зниження національного продукту, порушивши економічну стійкість. Для вирішення даних питань,

необхідно переглянути взаємозв'язок економічного добробуту, екологічної безпеки та соціального розвитку. Концепція циркулярної економіки здатна вирішити ряд проблем екологічного, економічного та соціального характеру, а також стати фундаментальною основою для досягнення Україною Цілей сталого розвитку зокрема, та сталого розвитку як такого в цілому. Однак, для успішної реалізації циркулярної економіки необхідним є розробка та формування державної політики, що визначила б напрями руху та розвитку країни та її основних пріоритетів задля досягнення поставленої мети. З огляду на це, дослідження в напрямку формування та реалізації державної політики циркулярної економіки є

актуальним питанням, вирішення якого лежить у площині забезпечення благополучного майбутнього країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням теоретичного та практичного аспектів державного управління та державного регулювання економіки в Україні присвячені праці Є.Б. Адельсеїтова, О.В. Бойко-Бойчук, В.М. Гриньова, Л.І. Дідківська, В.Я. Малиновський, Т.А. Піхняк, Р.М. Рудницька, Д.М. Стеченко, О.В. Федорчак, Н.П. Харченко та ін. Питання державної політики піднімали у своїх роботах провідні вчені у галузі управління: В. Авер'янова, А. Ковалюк, М. Корецький, А. Коротич, Н. Нижник, Р. Рудницький, А. Федорчак та ін. Враховуючи надбання вчених у даній сфері, слід відзначити, що проблема механізму формування та реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки досі не є досліджена, що обумовлює необхідність її вивчення, зважаючи на загострення як екологічних так і економічних, соціальних проблем у світі в цілому та в Україні зокрема.

Формулювання цілей статті. Метою статті є побудова механізму формування та реалізації державної політики циркулярної економіки.

Виклад основного матеріалу. Державна політика є по суті наслідком усвідомлення владою і урядом зокрема, а також населенням в цілому, проблем, що загрожують розвитку країни та суспільства та вимагають негайного їх розв'язання. Відповідно до даних Національного інституту стратегічних досліджень [16] "В Україні практично не здійснюється єдина послідовна державна політика щодо екологізації економіки, що передбачає запровадження та реалізацію принципів раціонального природокористування та мінімізацію негативного впливу на екологічні об'єкти при здійсненні антропогенної діяльності. Аналіз динаміки абсолютних та інтегрованих показників техногенного навантаження на навколишнє природне середовище свідчить про те, що екологічна

ситуація у природному довкіллі, як життєво важливого середовищі для існування людини, залишається досить складною". Дане підтверджує необхідність розробки та реалізації політики циркулярної економіки.

Державна політика циркулярної економіки – це комплекс послідовних дій органів державної влади та засобів досягнення поставлених цілей у напрямку забезпечення економічного зростання та соціального розвитку без шкоди навколишньому середовищу, що базуються на конкретних принципах із застосуванням методів досягнення визначених цілей, а також включає формування нормативно-правового простору та законодавчого закріплення процесу забезпечення впровадження державних програм сприяння циркулярній економіці.

З метою побудови ефективного механізму формування та реалізації державної політики циркулярної економіки, важливого значення набувають питання визначення взаємозв'язків між суб'єктами циркулярної економіки та їх запитів в даному контексті задля досягнення позитивного ефекту, адже саме зацікавлені особи – стейкхолдери циркулярної економіки можуть вплинути на процес та тривалість впровадження конкретних дій в забезпеченні економічної системи циркулярного типу.

Здебільшого стейкхолдерів, вчені ([5], [4] [14], [17], [8], [18], [19], [20]) досліджують в контексті діяльності бізнесу та суб'єктів господарювання, натомість в контексті державного управління, в літературі ([15], [3], [10]) проблеми заінтересованих осіб піднімається в частині аналізу державної політики.

Для того, щоб побудувати ефективний механізм формування та реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки, необхідно дослідити теоретичні основи вироблення державної політики. Загальна схема процесу вироблення державної політики виглядає наступним чином (рис.1).

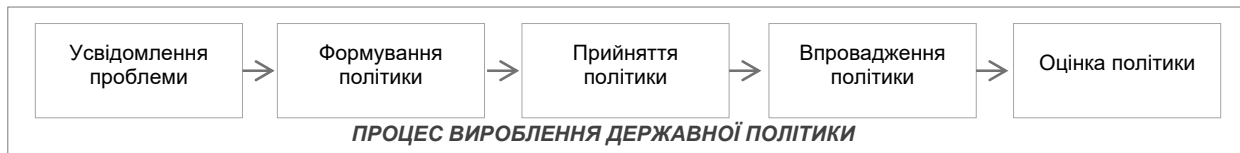

Рис. 1. Процес вироблення державної політики за К. Портней (К. Portney) [21]

Дана логічна схема покладена в основу вироблення конкретної державної політики, незалежно від цілей, на досягнення яких вона направлена. Етапи процесу розроблення державної політики є в однаковій мірі важливими, не зважаючи на те, що К. Портней (К. Portney) [21], в даному процесі, вбачає найважливішим етап – формування політики.

Найпершим етапом вироблення державної політики є усвідомлення проблеми, на вирішення якої в подальшому будуть направлені дії сформованої та впровадженої політики. Розуміння проблеми та правильна ідентифікації масштабів та загроз, які вона може викликати, є запорукою розробки раціональних завдань та шляхів її подолання.

Процес усвідомлення проблеми повинен базуватися на таких взаємопов'язаних основоположних принципах:

- актуальності, тобто ідентифікації проблеми як об'єкту державної політики повинна бути здійснена своєчасно задля її вирішення в актуальний період;
- масштабності, тобто оцінка проблеми на предмет її величини у будь-якому вимірі в тому числі і наслідків, до яких вона призведе в майбутньому;
- значущості, що передбачає те, що державна політика повинна бути направлена на вирішення суспіль-

но значущих проблем, що стосуються значної частки населення або конкретної групи.

Раціональне та комплексне дослідження проблеми як об'єкта державної політики обумовлює якість її розробки, адже виявлені джерела утворення проблеми, чинники, що впливають на її масштабність є основою для формування шляхів подолання негативного стану, що є наступним етапом процесу вироблення державної політики.

На думку В. Тертичка [15] "Важливим складником процесу визначення проблеми є з'ясування позицій різних індивідів, зацікавлених груп, груп інтересів, груп тиску, причетних до неї, які вбачають свій інтерес, мають владу, ресурси, інші чинники впливу на процес прийняття рішень. Успішність виявлення впливу зацікавлених груп прямо пропорційно залежить від відкритості та прозорості політичного процесу загалом і процесу вироблення державної політики зокрема". Значення та роль стейкхолдерів у процесі визначення проблеми як об'єкту державної політики, обумовлює вибір методів та формування механізму і сфери їх застосування, що є найбільш ефективними для досягнення конкретних цілей задля задоволення запитів стейкхолдерів в результаті впровадження державної політики.

В контексті вироблення державної політики циркулярної економіки, процес усвідомлення проблеми на даному етапі завершено та підтверджується наступними даними Національного інституту стратегічних досліджень [16]:

– 102 позиція України серед 132 країн світу у 2012 році в міжнародному рейтингу екологічних досягнень (Environmental performance Index), розрахованому фахівцями Єльського університету (США) за 25-ти показниками, що характеризують дієвість державної політики держав щодо збереження екосистем. Загалом екологічно чистою в Україні вважається лише 6 % її території;

– щорічно в атмосферу потрапляє більше 6 млн т забруднюючих речовин. Близько 62 % з них припадає на стаціонарні джерела забруднення промислових підприємств. Щільність викидів від стаціонарних джерел забруднення в середньому у розрахунку на 1 кв. км території України складає 6,8 т небезпечних речовин, а на одну особу – 90,1 кг;

– надзвичайно небезпечними для навколишнього середовища є процес накопичення відходів, у тому числі промислового характеру. Особливо небезпечними для навколишнього середовища є відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі, а також непридатні і заборонені до використання пестициди і агрохімікати, кількість яких станом на 2011 р. перевищує 17 тис. т.". Тобто проблема відповідає принципам актуальності, є масштабною (не лише в межах території України, а і має глобальне значення) та є значущою, адже стосується усього без винятку суспільства.

Проблема державної політики в сфері циркулярної економіки полягає у передумовах формування самої концепції економічної моделі циркулярного типу. Відповіддю на пошук інструментів вирішення економіко-екологічних проблем та забезпечення соціального розвитку є альтернативна циркулярна модель економічної системи. Усвідомлення проблеми державної політики з циркулярної економіки зокрема і в сфері забезпечення сталого розвитку в цілому відбулося майже всіма країнами світу та їх лідерами, що по суті обумовило формулювання проблеми глобальної політики із забезпечення сталого розвитку. Адже на ряді світових зустрічей, присвячених вирішенню глобальних проблем у сфері сталого розвитку, глави країн зобов'язалися здійснювати державну політику у визначених напрямках.

Проблема державної політики у сфері циркулярної економіки є системою трьох взаємообумовлених проблем:

- проблема неефективності лінійної моделі виробництва, що полягає у зміні не лише процесу "сировина-продукція-відходи", а і необхідності переходу до сталої моделі виробництва та споживання, що диктується наступними двома проблемами;
- проблема ресурсів, що полягає по-перше, у їх обмеженості; по-друге, нераціональному використанні та відчутному виснаженні;
- проблема забруднення навколишнього середовища, що полягає у формуванні значних обсягів відходів та погіршенні загального екологічного становища і, в свою чергу, зумовлюють проблему зміни клімату.

Державна політика щодо вирішення даної проблеми лежить у площині різних середовищ: економічного, екологічного та соціального та потребує вивчення запитів стейкхолдерів задля подальшого формулювання напрямів державної політики в даному контексті.

В процесі дослідження зацікавлених осіб циркулярної економіки необхідно визначитися з сутнісною характеристикою категорії "стейкхолдери циркулярної економіки". Як стверджує Л.В. Гаценко [2] "Основи стейкхолдерської теорії, відомої як теорії зацікавлених сторін, почали формуватися ще в 30-ті роки XX століття як такі, що стосувалися бізнесу. Відправним пунктом теорії є твердження про те, що цілі компанії набагато ширші, ніж створення прибутку для її власників. Вони також включають у себе турботу про добробут значно ширшого кола агентів: акціонерів, працівників компанії, клієнтів, постачальників, державної влади, суспільства в цілому. Рассел Аскоф пізніше розширює межі поняття стейкхолдерів та виділяє "майбутні покоління" як окрему групу. На його думку, менеджери не повинні приймати рішень, які б обмежували сферу вибору нових поколінь в майбутньому. Поняття "стейкхолдери" є основним у теорії зацікавлених сторін. Уперше термін "стейкхолдери" (stakeholders) був використаний у працях науковців Стенфордського науково-дослідного інституту в 1963 р., але широкого застосування набув лише в 1990-ті рр."

Натомість у 1984 році, Е. Фріманом (Edward R. Freeman) [19, с. 34] було сформульовано наступне визначення стейкхолдерів: "будь-яка група або індивідуум, які можуть впливати або на яких може впливати досягнення організацією своєї мети". На основі зазначеного та використовуючи особливості циркулярної економіки як: по-перше, моделі сталого виробництва та споживання; по-друге, інструменту вирішення економіко-екологічних проблем та забезпечення соціального розвитку та по-третє, як напрям державної політики, стейкхолдерів державної політики циркулярної економіки слід трактувати як заінтересованих осіб які прямо чи опосередковано зацікавлені у виробленні державної політики у сфері циркулярної економіки: усвідомленні її проблеми, формуванні, прийнятті, впровадженні та оцінці.

Т. Крик, М. Форстейтер, Ф. Монаган [1], вважають, що "визначаючи своїх власних стейкхолдерів важливо керуватися певними ознаками:

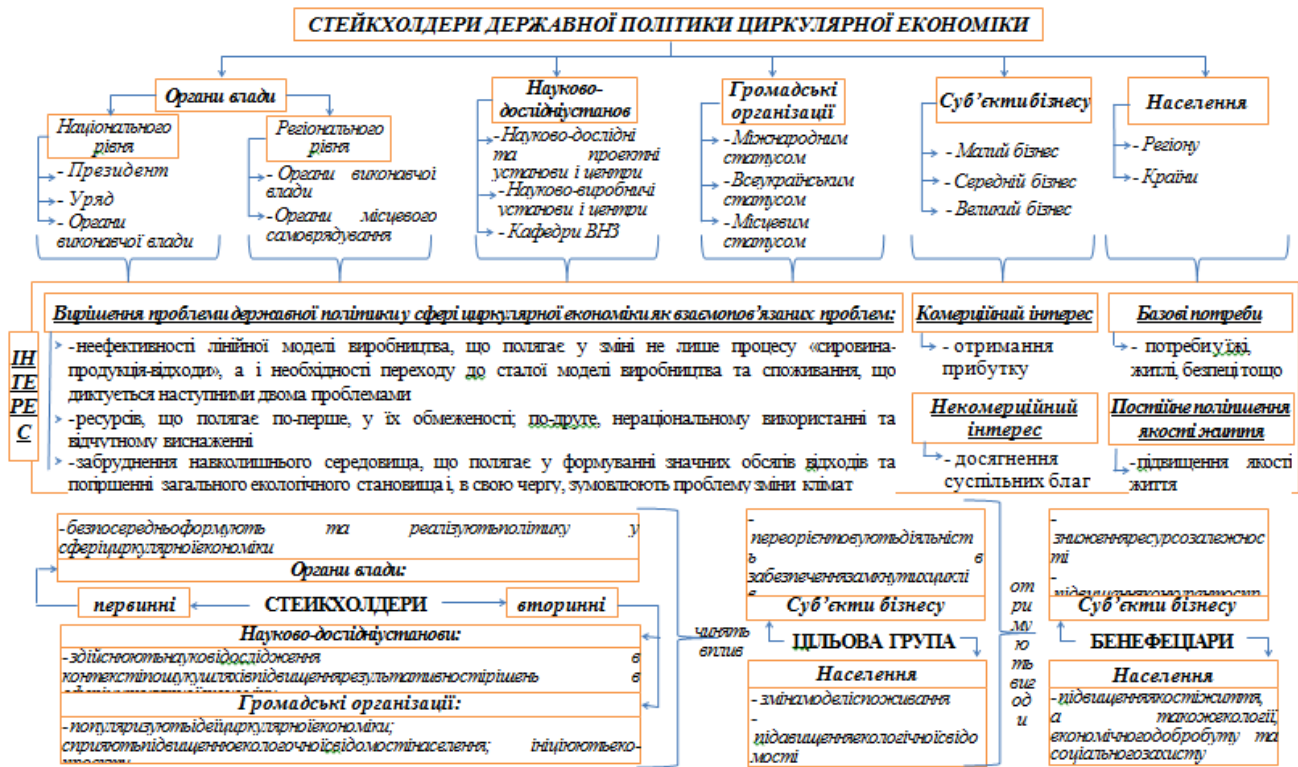
1. Рівень відповідальності: особи перед якими ви маєте або будете мати певні обов'язки в майбутньому, що зафіксовано у регулюючих документах, контрактах, кодексах;

2. Ступінь впливу: особи які можуть, або зможуть у майбутньому вплинути на досягнення поставлених цілей, отримання очікуваних результатів;

3. Ступінь близькості: люди, які в найбільшій мірі залежать від вашої організації; це особи, які залежать від вашої продукції з точки зору її безпеки, отримання засобів для життя, здоров'я та добробуту;

4. Рівень представництва: особи, яким через їх приналежність до регулюючих органів або через відповідність з культурою, традиціями дані повноваження представляти інших осіб".

Виділені дослідниками ознаки стейкхолдерів стосуються суб'єктів господарювання та адаптовані до особливостей їх діяльності. Натомість, у сфері державного управління, в контексті ефективного вироблення державної політики циркулярної економіки, необхідно враховувати: по-перше, особливості інтересів різних груп відносно державної політики в цілому; по-друге, особливості груп зацікавлених осіб в реалізації концепції циркулярної економіки та по-третє, особливості інтересів осіб щодо державної політики у сфері циркулярної економіки.

Вивчення інтересів стейкхолдерів у сфері державного управління циркулярною економікою, обумовлено тим, що в процесі вироблення державної політики, зважаючи на обмеженість організаційних ресурсів, особливості, різноспрямованість, суперечливість інтересів, у деяких випадках, може стати запорукою досягнення державних цілей. Для того, щоб уникнути такої ситуації, або ж мінімізувати її наслідки, що в даному випадку, є найбільш ймовірним результатом за окреслених умов, необхідно здійснити дослідження в частині оцінки інтересів та очікувань стейкхолдерів, об'єднавши їх в групи (рис.2).

Стейкхолдерів державної політики циркулярної економіки, в залежності від їх інтересів та впливу та можна поділити на п'ять груп:

– органи влади, які в свою чергу поділяються на органи влади національного рівня та органи влади регіонального рівня.

До органів влади національного рівня віднесено: Президента України як суб'єкта гарантування національної безпеки та вироблення напрямів політики задля її забезпечення; Уряд – Верховну Раду України як законодавчий орган, що формує нормативно-правове поле для впровадження державної політики та Кабінет Міністрів України як вищий орган виконавчої влади в частині забезпечення формування та реалізації державної політики; Органи виконавчої влади, що безпосередньо формують та здійснюють державну політику у сфері циркулярної економіки.

До органів влади регіонального рівня віднесено: органи виконавчої влади, що забезпечують реалізацію державної політики на локальному рівні та органи місцевого самоврядування, що забезпечують формування нормативно-правового простору щодо сприяння реалізації державної політики та регіональної політики у сфері циркулярної економіки на місцевому рівні, в межах своєї компетенції.

– науково-дослідні установи, що включають в себе науково-дослідні та проєктні установи та центри; науково-виробничі установи і центри та кафедри вищих навчальних закладів. Виділення зазначених організацій в окрему групу стейкхолдерів державної політики цирку-

лярної економіки обумовлено завданнями, які вони вирішують, а саме: наукове обґрунтування нагальних проблем загальнонаціонального значення та вироблення шляхів їх вирішення;

– громадські організації як групу стейкхолдерів доцільно поділяти на громадські об'єднання з міжнародним, всеукраїнським та місцевим статусом. Зокрема, відповідно до статті 36 Конституції України [6] "Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей". Міжнародні громадські організації скеровують уряд країн щодо вироблення політики в забезпеченні вирішення певних проблем, що стосуються і загальнопланетарних масштабів та проблем, що охоплюють територію декількох країн. Натомість, громадські організації з всеукраїнським та місцевим статусом є ініціаторами певних змін, ідей, які можуть лягати в основу усвідомлення урядом проблем та вироблення державної політики щодо їх вирішення;

– суб'єкти бізнесу, що поділяються за масштабами ведення господарської діяльності на малий, середній та великий бізнес. Державна політика в сфері циркулярної економіки спрямована на трансформацію діяльності суб'єктів бізнесу в частині адаптації їх діяльності до положень циркулярної економіки. В даному аспекті, доцільно зауважити, що великий бізнес в межах провадження своєї діяльності може повністю замкнути цикл, в свою чергу, середній та малий бізнес здебільшого, зважаючи на масштаби своєї діяльності, наявні фінансові та інші ресурси, будуть лише складовою частиною замкнутого циклу в сфері своєї діяльності;

– населення як окрему групу стейкхолдерів політики циркулярної економіки доцільно розглядати з точки зору масштабів її провадження. Якщо здійснюється політика в межах конкретного регіону, то і населення, яке буде з однієї сторони об'єктом впливу, а з іншої – об'єк-

том отримання вигід від такого державного управління, доцільно розглядати конкретного регіону.

В контексті вироблення державної політики в сфері циркулярної економіки, досліджуючи стейкхолдерів, слід звернути увагу на їх інтереси, адже вони в процесі досягнення певних цілей, можуть суперечити один одному, що призводить до неможливості ефективної реалізації розроблених заходів щодо впровадження циркулярної економіки. Пошук оптимального балансу задоволення інтересів стейкхолдерів обумовлена необхідністю врахування, в процесі вироблення політики, їх поведінки та розробки механізмів впливу на них задля формування і реалізації ефективної стратегії переходу до циркулярної економіки. Вважається, що конфлікти інтересів стейкхолдерів стосовно будь-якої діяльності, подолати повністю неможливо, однак, оцінюючи їх очікування та враховуючи їх інтереси, можна значно мінімізувати можливі наслідки поведінки груп зацікавлених осіб.

Зважаючи на зазначене вище, інтереси визначених вище стейкхолдерів державної політики циркулярної економіки можна охарактеризувати наступним чином:

- органи влади, науково-дослідні установи та громадські організації зацікавлені, насамперед, у вирішенні проблеми державної політики у сфері циркулярної економіки, що представлена трьома блоками взаємопов'язаних проблем: проблеми неефективності лінійного моделі виробництва; проблеми ресурсів та проблеми забруднення навколишнього середовища;

- суб'єкти бізнесу, інтерес яких може проявлятися у двох аспектах: по-перше, комерційний – отримання прибутку, що є по суті основною метою їх функціонування та, в подальшому, максимізація прибутку; по-друге, некомерційний – досягнення суспільних благ, адже, бізнес повинен бути соціально-відповідальним. Як переконує Дж. Елкінгтон [18] "всі підприємства і організації несуть економічну, екологічну і соціальну відповідальність перед суспільством, чим, насамперед, забезпечують свою життєздатність";

- населення, в першу чергу, зацікавлене у задоволенні базових потреб – потреб у їжі, житлі, безпеці тощо та постійному поліпшенні якості життя.

Взаємодія зацікавлених груп, у процесі вироблення державної політики у сфері циркулярної економіки, дозволяє поділити їх на стейкхолдерів – групу впливу, цільову групу – тобто ті, стан яких змінюється в процесі вироблення політики та бенефіціарів – суб'єктів, що користуватимуться вигодами, в процесі впровадження державної політики у сфері циркулярної економіки. Вплив державної політики у сфері циркулярної економіки стосовно різних груп стейкхолдерів, матиме різний прояв, а саме:

- група впливу, що включає стейкхолдерів первинних та вторинних. Первинні стейкхолдери державної політики у сфері циркулярної економіки – це група зацікавлених суб'єктів, що чинять безпосередній вплив у формі вироблення державної політики у зазначеній сфері та включають органи влади. Вторинні стейкхолдери державної політики у сфері циркулярної економіки є групою зацікавлених осіб, що опосередковано беруть участь у виробленні державної політики та включають науково-дослідні установи і громадські організації. Науково-дослідні установи, здійснюючи наукові дослідження в контексті пошуку шляхів підвищення результативності рішень у сфері впровадження циркулярної економіки, опосередковано беруть участь у виробленні політики та чинять вплив на цільову групу. Аналогічна ситуація прослідковується із іншою групою вторинних стейкхолдерів – громадськими організаціями, що популяризуючи ідеї циркулярної економіки, сприяють підвищенню екологічної свідомості населення та ініціюючи еко-проекти, тим самим забезпечуючи процес вироблення державної політики;

- цільова група, що включає в себе: по-перше суб'єктів бізнесу; по-друге, населення. Суб'єкти бізнесу є стейкхолдерами, стан яких поступово, але повністю зміниться в наслідок вироблення державної політики у сфері циркулярної економіки, адже їм необхідно буде переорієнтувати свою діяльність в забезпечення замкнених циклів. Ще однією цільовою групою стейкхолдерів, стан, яких зміниться в процесі вироблення державної політики є населення. Населення, внаслідок вироблення державної політики у сфері циркулярної економіки, насамперед, змінить власну модель споживання на сталу. Впровадження положень циркулярної економіки як предмету державної політики змінить екологічну свідомість населення в частині її підвищення та поліпшення;

- бенефіціари, що включають суб'єктів бізнесу та населення. По-перше, вигоди в процесі вироблення державної політики, отримає населення в частині підвищення якості життя, екології, економічного добробуту та соціального захисту. Незважаючи на те, що суб'єкти бізнесу на першому етапі, понесуть значні втрати фінансових ресурсів задля переорієнтації своєї діяльності, в довгостроковому періоді, вироблення державної політики у сфері циркулярної економіки, дозволить суб'єктам господарювання знизити ресурсозалежність та підвищити конкурентоспроможність своєї продукції. Адже, низька конкурентоспроможність вітчизняного виробництва порівняно з іноземним, по-перше, обумовлена високо ресурсними та енергетично залежними моделями виробництва, що впливає на формування собівартості продукції. З іншого боку, іноземний ринок переорієнтовано на еко-продукцію, адже усвідомлення проблем вичерпання ресурсів та масштабів і наслідків забруднення навколишнього середовища, у розвинених країнах відбулося близько століття тому.

Слід зазначити, що до бенефіціарів державної політики у сфері циркулярної економіки можна віднести і інші три групи стейкхолдерів, адже у довгостроковому періоді вони також отримуватимуть вигоди внаслідок впровадження замкненої моделі виробництва та споживання. Так, органи влади, громадські об'єднання та науково-дослідні установи задовольняють основну ціль їх існування.

Дослідження стейкхолдерів в контексті вироблення державної політики у сфері циркулярної економіки, дозволяє сформулювати ефективний механізм державного управління циркулярною економікою з урахуванням інтересів зацікавлених осіб задля уникнення конфліктів між ними в ході реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки. Як стверджує А.Т. Зуб [4] "серед методів подолання цих конфліктів можна виділити такі способи: вплив на членів груп зацікавлених сторін з метою зміни їх рішення; тиск на дані групи; – формування коаліцій з іншими групами; – мирне співіснування через задоволення вимог та створення особливих відносин із членами групування". Зазначені методи з метою подолання конфліктів стейкхолдерів, в ході вироблення державної політики, доцільно використовувати в частині забезпечення задоволення вимог, створення особливих відносин та використання адекватних інструментів впливу з боку державних органів на цільові групи задля зміни їх рішень у контексті забезпечення "безболісного" та швидкого переходу до циркулярної економіки.

Окресливши проблеми, що потребують вирішення з позицій державної політики циркулярної економіки та дослідивши інтереси стейкхолдерів, виникає необхідність розробки механізмів формування та реалізації такої політики. Під категорією формування державної політики у сфері циркулярної економіки розуміється процес вивчення пропозицій щодо її формування, оцінка можливих альтернативних варіантів та виявлення універсальних рішень. Після усвідомлення проблеми циркулярної економіки її вносять до порядку денного,

що по суті узаконює проблему на державному рівні. У даному контексті обговорюються рішення щодо формування конкретних, науково обґрунтованих, чітких та зрозумілих дій, що є основою альтернативного варіанту стратегії державної політики у сфері циркулярної економіки. Натомість, під поняттям реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки слід розуміти процес її прийняття – набуття законного статусу у вигляді конкретного нормативно-правового акту органу влади відповідного рівня та впровадження – безпосереднє втілення управлінських рішень у формі застосування конкретних механізмів державного управління.

На думку А. Кульмана [9] "існує велика кількість механізмів... вони являють собою систему елементів (цілей, функцій, методів, організаційної структури і суб'єктів) та об'єктів управління, в якій відбувається цілеспрямоване перетворення впливу елементів управління на необхідний стан або реакцію об'єктів управління, що має вхідні посилки і результативну реакцію". Використовуючи наведене вище визначення, можна стверджувати, що механізм формування та реалізації державної політики циркулярної економіки повинен складатися з двох підсистем: по-перше, системи елементів такого механізму в частині визначення мети, суб'єктів, функцій, методів та організаційної структури; по-друге, системи об'єктів, що піддаватимуться впливу системи елементів з метою доведення їх до стану, що забезпечував би, окреслені державною політикою, цілі.

Для раціональної побудови механізму формування та реалізації державної політики циркулярної економіки, перш за все слід звернути увагу на механізми державного управління. З даного приводу, О. Коротич [7, с. 246] зазначає, що "кожний конкретний державний механізм управління являє собою сукупність взаємоузгоджених методів управління, через використання яких здійснюється практичний вплив держави на суспільну життєдіяльність людей для забезпечення досягнення конкретної мети, що сприятиме розвитку країни в обраному стратегічному напрямку із додержанням низки

визначальних принципів. Відповідно до набору методів управління, що входять до складу конкретного механізму державного управління, їх підрозділяють на адміністративні (організаційно-розпорядчі), правові, економічні, соціально-психологічні, морально-етичні, та комплексні механізми управління".

Зважаючи на те, що концепція циркулярної економіки є відносно новою для вітчизняних бізнес структур та населення в цілому, державне управління в частині формування та реалізації державної політики з циркулярної економіки повинне здійснюватися за допомогою комплексного механізму. Визначення комплексного механізму формування та реалізації державної політики циркулярної економіки як пріоритетного обумовлено взаємодією його складових (правового, організаційного, економічного, інформаційного механізмів тощо) з метою досягнення цілей державної політики у сфері циркулярної економіки найбільш раціональним та ефективним шляхом. Адже як зазначає В. Тертичка [15, с.98] "Вплив політики виявляється у двох аспектах:

– результати політики – реальні результати, досягнуті через діяльність державних інституцій у процесі реалізації напряму державної політики;

– наслідки політики – очікувані/неочікувані кінцеві результати діяльності / бездіяльності державних інституцій".

Кожен механізм як складова комплексної системи формування та реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки складається із системи елементів та системи об'єктів управління. В процесі взаємодії правового, організаційного, економічного та інформаційного механізмів формування та реалізації політики циркулярної економіки забезпечується комплексне управління процесом трансформації економіки до циркулярного типу. Комплексний механізм формування та реалізації державної політики в сфері циркулярної економіки із зазначенням мети кожної складової, суб'єктів забезпечення її, методів, засобів та інструментів реалізації наведено на рис.3.

Рис.3. Комплексний механізм формування та реалізації державної політики циркулярної економіки

Комплексний механізм формування та реалізації державної політики циркулярної економіки, що наведено вище, включає правовий механізм, організаційний, економічний та інформаційний механізми. В частині кожного із складових механізмів виділено мету, основних суб'єктів, що забезпечать його реалізацію, методи та способи, а також інструменти, що використовуватимуться задля забезпечення формування і реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки з метою вирішення проблем у зазначеній сфері. Окреслені механізми є взаємопов'язаними між собою, та лише за умови, їх одночасного ефективного використання дозволять досягти поставлених цілей. Кожен механізм має своє функціональне призначення, зокрема, у частині мети:

- правовий механізм полягає у побудові нормативно-правової бази забезпечення формування та реалізації державної політики з циркулярної економіки;

- організаційний механізм полягає у координації дій суб'єктів державного управління та регулювання функціонування організаційних структур, задіяних у формуванні та реалізації державної політики з циркулярної економіки;

- економічний механізм полягає у здійсненні фінансового забезпечення та економічного стимулювання формування і реалізації державної політики циркулярної економіки;

- інформаційний механізм полягає у створенні позитивного інформаційного простору, що сприятиме формуванню і реалізації державної політики циркулярної економіки.

В частині суб'єктів, що відповідатимуть за процес формування та реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки, виділено наступні органи влади:

1) у контексті забезпечення правового механізму:

- Президент України, до функціональних обов'язків якого належить визначення основних напрямів правового забезпечення державної політики та системи пріоритетних завдань щодо формування правової основи. Забезпечуючи координацію діяльності органів державного управління, Президент України має право видавати укази, що є обов'язковими для виконання. Основним інструментом забезпечення правового механізму з боку Президента щодо формування та реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки є нормативно-правові акти у формі указів Президента, а також законодавча ініціатива глави держави;

- Верховна Рада України є вищим органом законодавчої влади та суб'єктом, що займає визначальне місце в системі законотворення, у тому числі і забезпечення правового простору для вироблення державної політики у сфері циркулярної економіки. Діяльність щодо формування та реалізації державної політики, Верховна Рада України здійснює за допомогою нормативно-правових актів у вигляді національних програм розвитку, законів України, постанов тощо, що є інструментами забезпечення правового механізму з позицій даного суб'єкту;

- Кабінет Міністрів України є вищим органом виконавчої влади, що відповідає за процес виконання побудованої нормативно-правової бази щодо державної політики у сфері циркулярної економіки. Даний орган, забезпечуючи на вищому рівні реалізацію державної політики циркулярної економіки, може використовувати для цього наступні інструменти: постанови, розпорядження, накази. Доцільно зауважити, що до компетенцій Кабінету міністрів належить також координація діяльності інших органів виконавчої влади;

- інші органи виконавчої влади безпосередньо реалізують державну політику, однак, їх участь у правово-

му механізмі прослідковується у частині формування пропозицій щодо побудови нормативно-правової бази.

2) у контексті забезпечення організаційного механізму:

- Уряд (Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади), що по-перше, формує напрями та визначає структуру організаційного забезпечення державного управління щодо вироблення державної політики у сфері циркулярної економіки; по-друге, ініціює утворення спеціального органу виконавчої влади, основне призначення якого полягатиме у забезпеченні формування та реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки; по-третє, визначає ієрархічну структуру із розподілом повноважень, обов'язків та прав суб'єктів системи державного управління циркулярною економікою в забезпеченні державної політики;

- Національне агентство з питань державної служби, що є органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію політики у сфері державної служби. Відповідно до покладених обов'язків, даний орган виконавчої влади забезпечить організаційний аспект формування і реалізації державної політики циркулярної економіки за допомогою координації діяльності державних службовців;

3) у контексті забезпечення економічного механізму:

- Міністерство фінансів України, місія якого полягає у "фінансовому забезпеченні виконання державних функцій на основі виваженої бюджетної політики, створенні умов для стабільного розвитку економіки шляхом управління державними фінансами за принципами збалансованості, ефективності, неупередженості, цілісності, стійкості та прозорості" [12]. Даний орган виконавчої влади забезпечує фінансування державних програм, що є складовими реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки;

- Міністерство економічного розвитку і торгівлі України є органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики економічного розвитку, і відповідно є суб'єктом забезпечення економічної складової комплексного механізму формування і реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки;

4) у контексті забезпечення інформаційного механізму:

- Міністерство інформаційної політики, до функціональних обов'язків якого належить забезпечення поширення суспільно важливою інформації. З огляду на це, даний орган виконавчої влади забезпечує формування інформаційного простору циркулярної економіки, що пришвидшить темпи реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки в частині усвідомлення населенням та бізнесовими структурами необхідності змін способів споживання і виробництва.

Взаємозв'язок між виділеними механізмами прослідковуватиметься у наступному: задля використання суб'єктами державного управління інструментів та застосування методів забезпечення організаційного, економічного чи інформаційного механізму, необхідною умовою є формування законодавчої бази, де нормативно буде зафіксовано можливість та умови такого застосування. Наприклад, Міністерство фінансів не має повноважень щодо визначення суб'єктів бізнесу та умов надання їм дотацій, без відповідно нормативно-зафіксованого рішення вищих органів влади.

У частині комплексного механізму формування і реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки, наведено основних суб'єктів забезпечення правового, організаційного, економічного та інформаційного механізмів, однак, в даних процесах можуть бути задіяні і інші суб'єкти, наприклад:

- Міністерство екології і природних ресурсів, діяльність якого зачіпає "сферу охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки, поводження

з небезпечними відходами, небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами, а також проведення державної екологічної експертизи" [11];

– Міністерство освіти і науки в частині реалізації політики щодо стимулювання наукових розробок у сфері циркулярної економіки та забезпечення освітніх програм з підвищення екологічної свідомості;

– інші центральні органи виконавчої влади: міністерства та відомства, служби, агентства, інспекції тощо та місцеві органи влади, функціональна діяльність яких пов'язана із виробленням державної політики у сфері циркулярної економіки (наприклад, Державна казначейська служба України, Національне агентство водних ресурсів України, Державна екологічна інспекція тощо).

Щодо методів та способів, а також інструментів забезпечення комплексного механізму реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки:

– у частині правового механізму, основними методами та способами його реалізації є реформування існуючого законодавства, прийняття нових нормативно-правових актів, соціальна експертиза нормативно-правових актів та ін. Інструментами в даному випадку будуть закони, постанови, накази, розпорядження, статuti, положення, регламенти, інструкції, рекомендації тощо;

– в частині організаційного механізму, основними методами та способами його реалізації є створення органу влади, що відповідатиме за реалізацію політики, адже як зазначає Л. Пал [13, с. 23] "законодавча влада не є нині єдиним джерелом державної політики, майже кожен політику можна пов'язати з певним законодавчим актом, але справжній зміст політики часто визначається агентством із делегованими повноваженнями"; побудова системи державного управління циркулярної економіки, розподіл обов'язків, повноважень та прав суб'єктів управління державною політикою у сфері циркулярної економіки тощо. Забезпечення даного механізму буде здійснюватися за допомогою законів, постанов, наказів, розпоряджень, статутів, положень, регламентів, інструкцій, рекомендацій тощо;

– в частині економічного механізму, основними методами його забезпечення будуть методи прямого та непрямого регулювання економіки, за допомогою таких інструментів: держзамовлення, субсидії, субвенції, дотації, податкові пільги та канікули, ліцензування, квотування тощо;

– в частині інформаційного механізму, способи забезпечення полягатимуть у інформаційному стимулюванні екологічної результативності бізнесу, наукових досліджень, підвищення екологічної свідомості населення, забезпечення доступу до урядової інформації тощо та за допомогою наступних інструментів: ЗМІ, загальне і цілеспрямоване інформування; пропаганда, агітація, реклама, соціологічні обстеження, опитування тощо. Засоби масової інформації, на сьогодні вважаються, "четвертою владою", що здатна створити як позитивний, так і негативний інформаційний простір щодо будь яких рішень і явищ. Важливе значення доцільно приділяти формуванню та забезпеченню інформаційного механізму, вважаючи на можливість його впливу на думку громадськості та суб'єктів бізнесу, що є цільовими групами державної політики у сфері циркулярної економіки.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Досліджуючи питання побудови ефективного механізму формування та реалізації державної політики циркулярної економіки, окреслено проблему державної політики, що полягає у вирішенні системи трьох взаємопов'язаних проблем: ресурсів, забруднення навколишнього середовища та неефективності лінійної економіки. Обґрунтовано, що напрями державної політики повинні формуватися із врахуванням інтересів стейкхолдерів у даній сфері. Під поняттям стейкхолдери

державної політики циркулярної економіки запропоновано розуміти заінтересованих осіб, які прямо чи опосередковано зацікавлені у виробленні державної політики у сфері циркулярної економіки: усвідомленні її проблеми, формуванні, прийнятті, впровадженні та оцінці.

Стейкхолдерів державної політики у сфері циркулярної економіки поділено на окремі групи в залежності від їх інтересів, можливостей впливу та масштабів участі у державній політиці, зокрема, це : органи влади, науково-дослідні установи, громадські організації, суб'єкти бізнесу та населення. Обґрунтовано їх інтереси, а також описано взаємозв'язки між групами стейкхолдерів, у процесі вироблення державної політики у сфері циркулярної економіки. Зважаючи на вивчені взаємозв'язки між стейкхолдерами державної політики, зацікавлених осіб поділено на стейкхолдерів впливу (органи влади, громадські організації, науково-дослідні установи), цільову групу (суб'єкти бізнесу, населення) та бенефіціарів (суб'єкти бізнесу, населення) та охарактеризовано зміну їх стану в наслідок впровадження державної політики у сфері циркулярної економіки, що дозволить сформувати раціональні напрями політики, застосувати адекватні та ефективні методи та інструменти її формування і реалізації, також уникнути конфліктів між стейкхолдерами або ж мінімізувати їх наслідки.

Запропоновано категорію "державна політика циркулярної економіки" трактувати як комплекс послідовних дій органів державної влади та засобів досягнення поставлених цілей у напрямку забезпечення економічного зростання та соціального розвитку без шкоди навколишньому середовищу, що базуються на конкретних принципах із застосуванням методів досягнення визначених цілей, а також включає формування нормативно-правового простору та законодавчого закріплення процесу забезпечення впровадження державних програм сприяння циркулярній економіці. Дослідження у даному аспекті дозволило побудувати комплексний механізм формування та реалізації державної політики циркулярної економіки, що складається із чотирьох взаємопов'язаних механізмів: правового, організаційного, економічного та інформаційного. В контексті кожного механізму (правового, організаційного, економічного та інформаційного) як складових частин комплексного механізму формування та реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки визначено та охарактеризовано мету, основних суб'єктів, що задіяні у її досягненні, методи, способи та інструменти за допомогою яких буде вирішено проблему державної політики. Розроблений комплексний механізм формування та реалізації державної політики у сфері циркулярної економіки є інструментом ефективного державного управління у напрямку забезпечення екологічної безпеки, економічного добробуту та соціального розвитку. Даний механізм, по-перше, дозволить скоординувати процеси вироблення державної політики у частині її формування та впровадження; по-друге, оптимізувати хід послідовного функціонування державної політики циркулярної економіки як цілісної системи; по-третє, може носити рекомендаційний характер для органів влади та використовуватися як підґрунтя трансформації економічної моделі до циркулярного типу

Список використаних джерел

1. Взаимодействие с заинтересованными сторонами: Вып. 2: Практическое руководство по организации взаимодействия стейкхолдерами [Електронний ресурс] / Томас Крик, Майя Форстайтер, Филип Монаган и др.; перевод с англ. – 2005. – 148 с. – Режим доступу: www.accountability.org.uk
2. Гащенко Л. В. Теорія зацікавлених сторін (стейкхолдерів): історія розвитку та проблемні питання для подальших досліджень / Л. В. Гащенко // Водний транспорт. – 2016. – Вип. 1. – С. 156-160. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2016_1_27

3. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.] – К. : НАДУ, 2014. – 448 с.
4. Зуб А. Т. Стратегічний менеджмент: Теорія і практика: Учебно-методичне для вузів. / Зуб А. Т. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 415 с.
5. Коновалова Л.Н., Корсаков М.И., Якимец В.Н. Управление социальными программами компании / Под общ. ред. С.Е. Литовченко. – М.: Ассоциация менеджеров, 2003. – 152 с.
6. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
7. Коротич О. Б. Методологічні засади державного управління регіональним розвитком / О. Б. Коротич // Теорія та практика державного управління. – Х. : Вид-во ХарРІДУ НАДУ "Магістр", 2005. – Вип. 3(12). – 316 с.
8. Кузьмін С. С. Компания и стейкхолдеры: теоретические подходы к выстраиванию взаимодействия // Российское предпринимательство. – 2011. – № 8 Вып. 1 (189). – С. 58-62.
9. Кузьман А. Экономические механизмы : Пер. с франц. / Под общ. ред. Н. И. Хрустальной. – М. : Прогресс, 1993. – 192 с.
10. Новакова О.В., Пашина Н.П. Аналіз державної політики: Навч. пос. – Луганськ: Вид-во ЧНУ ім. В. Даля, 2013. – 216 с.
11. Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів [Електронний ресурс] // МЕНР. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.menr.gov.ua/>
12. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] // МФУ. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua/about>.
13. Пал Л. А. Аналіз державної політики / Л. А. Пал; пер. з англ. І. Дзюби. – К.: Основи, 1999. – 422 с.
14. Симпсон С., Туркин С. Социально-измерение в бизнесе / При участии Сари Коллиер. – М.: Красная площадь, 2001. – 96 с.
15. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні: – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. – 750 с.
16. Яценко Л. Аналітична записка "Напрямки державної політики щодо екологізації національної економіки" / [Електронний ресурс] / Л. Яценко // Національний інститут стратегічних досліджень. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/807/>.
17. Borri-Feyerabend, G. and M. Brown "Social actors and stakeholders". IUCN World Conservation, Social Policy Programme, Beyond Fences: Seeking Social Sustainability in Conservation, Section 4. Concept files: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://www.iucn.org/themes/spg/beyond_fences/bf_section4_1.html
18. Elkington J. Enter the Triple Bottom Line. In A. Henriques & J. Richardson (Eds.), The Triple Bottom Line: Does it All Add Up? Assessing the Sustainability of Business and CSR (pp. 1-16). London, 2004: Earthscan Publications.
19. Freeman E. R. Strategic Management: A Stakeholder Approach / Edward R. Freeman., 2010. – 292 с. – (Pitman Series in Business and Public Policy)
20. Mitchell, R.K., B.R. Agle and D. J. Wood, Towards a theory of stakeholder identification: defining the principle of who and what really counts, "Academy of Management Review 22(4):, 1997. p. 853-886.
21. Portney K.E. Approaching Public Policy Analysis. – Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1986. – 238 p.

References

1. Krik, T., Forsteiter, M. and Monagan F. (2005) "Interaction with stakeholders. Practical guidance on organization of interaction with

stakeholders", [Online], vol. 2, available at: www.accountability.org.uk (Accessed 25 Feb 2017)

2. Gacenko, L.V. (2016), "Theory of interested parties (stakeholders): history of development and issues for further study", *Vodnyy transport*, [Online], vol. 1, pp. 156-160, available at http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2016_1_27 (Accessed 14 Feb 2017).
3. Kovbasyuk, Yu. V., Vaschenko, K.O. and Surmin, Yu. P. (2014) *Derzhavna polityka [Public Policy]*, NADU, Kyiv, Ukraine.
4. Zub, A.T. (2002), *Strategicheskij menedzhment: teoriya i praktika [Strategic Management: Theory and Practice]*, Aspekt Press, Moscow, Russia.
5. Konovalova, L.N., Korsakov, M.I. and Yakimec, V.N. (2003) *Upravlenie social'nymi programmami kompanii [Management of social programs of the company]*, Associaciya menedzherov, Moscow, Russia.
6. Constitution of Ukraine of 28.06.1996 № 254к/96-VR (1996) *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Online], available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 3 Feb 2017).
7. Korotych, O.B. (2005) "Methodological principles of public administration of regional development", *Magistr*, vol. 3(12), 316 pp.
8. Kuzmin, S.S. (2011) "The Company and Stakeholders: Theoretical Approaches to Building Interactions", *Rossiyskoe predprinimatel'stvo*, vol. 1 (189), pp. 58-62.
9. Novakova, O. V. (2013) *Analiz derzhavnoi polityky [Public policy analysis]*, SNU im. V. Dalya, Luhansk, Ukraine.
10. The official site of the Ministry of ecology and natural resources (2017), available at <http://www.menr.gov.ua/> (Accessed 17 Feb 2017).
11. The official site of the Ministry of Finance of Ukraine (2017), available at <http://www.minfin.gov.ua/about> (Accessed 17 Feb 2017).
12. Kul'man, A. (1993) *Jekonomicheskie mehanizmy [Economic mechanisms]*, Progress, Moscow, Russia.
13. Pal, L. (1999) *Analiz derzhavnoi polityky [Public policy analysis]*, Osnovy, Kyiv, Ukraine.
14. Simpson S. and Turkin, S. (2001) *Social'noe izmerenie v biznese [Social dimension in business]*, Krasnaja ploshad', Moscow, Russia.
15. Tertychka, V. (2002) *Derzhavna polityka: analiz ta zdzijsnennia v Ukraini [Public policy: analysis and implementation in Ukraine]*, Osnovy Solomii Pavlychko, Kyiv, Ukraine.
16. Yatsenko, L. (2016) "Directions of the state policy of greening the national economy", *Natsional'nyj instytut stratehichnykh doslidzhen'* [Online], available at <http://www.niss.gov.ua/articles/807/> (Accessed 5 Feb 2017).
17. Borri-Feyerabend, G. and Brown, M. "Social actors and stakeholders", IUCN World Conservation, Social Policy Programme, Beyond Fences: Seeking Social Sustainability in Conservation [Online], available at http://www.iucn.org/themes/spg/beyond_fences/bf_section4_1.html (Accessed 14 Feb 2017).
18. Elkington, J. (2004) *Enter the Triple Bottom Line*. In A. Henriques & J. Richardson (Eds.), *The Triple Bottom Line: Does it All Add Up?*, Earthscan Publications, London, UK.
19. Freeman, E. R. (2010) *Strategic Management: A Stakeholder Approach*, Pitman Series in Business and Public Policy.
20. Mitchell, R.K., Agle, B.R. and Wood, D. J. (1997) "Towards a theory of stakeholder identification: defining the principle of who and what really counts", *Academy of Management Review*, no. 22 (4), pp. 853-886.
21. Portney, K.E. (1986) *Approaching Public Policy Analysis*, Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

Надійшла до редколегії 16.03.17

**В. В. Евдокимов, д. е. н., профессор, ректор,
Л. В. Сергиенко, асп. каф. учета и ауд., ассист. каф. публ. управ. и администр.
Житомирский государственный технологический университет, Житомир, Украина**

МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ И РЕАЛИЗАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ

Статья посвящена вопросу построения механизма формирования и реализации государственной политики циркулярной экономики. Обосновано, что направления государственной политики должны формироваться с учетом интересов стейкхолдеров в данной сфере. Стейкхолдеров государственной политики в сфере циркулярной экономики разделено на отдельные группы в зависимости от их интересов, возможностей влияния и масштабов участия в государственной политике, обоснованно их интересы, а также описаны взаимосвязи между группами стейкхолдеров в процессе выработки государственной политики в области циркулярной экономики. Предложен комплексный механизм формирования и реализации государственной политики циркулярной экономики состоит из четырех взаимосвязанных механизмов: правового, организационного, экономического и информационного, в контексте каждого определены и охарактеризованы цели, основных субъектов, задействованных в ее достижении, методы, способы и инструменты при помощи которых будет решена проблема государственной политики в данной сфере.

Ключевые слова: циркулярная экономика, государственная политика, механизм государственного управления, устойчивое развитие, стейкхолдеры.

**V. Ievdokimov, doctor of Economics, Professor, rector,
L. Sergiienko, postgraduate student of the Department of accounting and audit, assistant of the Department of public management and administration
Zhytomyr State Technological University, Zhytomyr, Ukraine**

THE MECHANISM OF FORMATION AND REALIZATION OF THE STATE POLICY OF CIRCULAR ECONOMY

The article is devoted to the construction of the mechanism of formation and realization of state policy of circular economy. It is proved that government policies should be formed taking into account the interests of stakeholders in this field. Stakeholders state policy in the field of circular economy is divided into separate groups depending on their interests, capabilities, influence and participation in public policy, rightly, their interests, and also describes the relationship between groups of stakeholders in the process of formulating state policy in the field of circular economy. The complex mechanism of formation and implementation of state policy of the circular economy consists of four inter related mechanisms: legal, organizational, economic and information, in the context to each identify and describe the purpose, the main actors involved to achieve it, the methods, techniques and tools which will solve the problem of the state policy in this sphere.

Keywords: circular economy, public policy, public administration, sustainable development, stakeholders.